

Paraules de benvinguda
pronunciades pel Dr. Joan Martí
Rector de la Universitat

- Il·lustríssim Sr. Alcalde de la ciutat de Tarragona,
- Honorable Conseller de Cultura,
- Il·lustríssim Sr. President del Consell Econòmic,
- Excel·lentíssim Sr. Antoni Tàpies i Puig,
- Digníssimes autoritats,
- Estimats i estimades col·legues,
- Estimats i estimades estudiants i estudiantes,

Ben segur que avui és una data de significació històrica, especialment solemne, per a la Universitat Rovira i Virgili: investim el nostre primer doctor *honoris causa*. Conscient de la transcendència, he volgut que en una cerimònia com aquesta no cabés la més petita possibilitat d'error. La proposta que vaig fer del nom de la persona que homenatgem havia d'ésser curullada de motivacions, perquè no és pas fàcil ni secundari de saber distingir amb encert. Aquelles qualitats que volem destacar en qui guardonem esdevenen virtuts que ens comprometem a fer nostres. Per la qual cosa cal que siguem escrupolosament mesurats en l'elecció.

Antoni Tàpies i Puig no pot provocar cap ombra de dubte en aquest sentit. Les característiques que el determinen són diàfanament desitjables, tant des del punt de vista estrictament humà com des del punt de vista de la seva producció intel·lectual: ambdues perspectives, impossibles de separar en ell perquè, íntimament barrejades, en estreta interdependència, en constitueixen una sola realitat.

En la investidura com a doctor *honoris causa* del Sr. Antoni Tàpies, qui hi guanya no és tant la seva il·lustre persona com la mateixa Universitat. Perquè complim un acte de justícia mitjançant el qual, tot premiant la seva celebritat, ens apropiem dels trets amb què se singularitza.

En primer lloc, enaltim l'Art, amb majúscula, com a conjunt d'activitats especulatives que, aliades amb els oficis, en què intervenen les mans i la matèria, desemboquen en la creació de la bellesa. D'una bellesa útil i necessària. Al gran pintor -com a poeta- se li reconeix, en un procés llarg que arrenca de l'antiguitat més remota, la missió d'expressar algunes dimensions privilegiades de l'existència. Així, els seus fruits depassen progressivament la finalitat pragmàtica a curt termini per a

elevant-se a nivells de cavil·lació científica, lluitant constantment contra les alienacions socials i econòmico-culturals. És això que fa difícilment precisos els límits de l'Art; perquè és un domini fet de contradiccions que es converteix sovint en subversió, la finalitat de la qual participa d'un hipotètic alliberament de la vida fins a fondre-s'hi definitivament.

La Universitat Rovira i Virgili, fent honorança a l'Art en la persona d'Antoni Tàpies, es defineix cosmopolita i síntesi volguda que abraça des de les humanitats més pures a la més actual tecnologia.

* * *

En segon lloc, anostrem l'engatjament amb els afanys pel saber, per l'aplicació dels coneixements coherents sobre categories de fets, d'objectes o de fenòmens que obeeixen a determinades lleis i que són verificats per la metodologia experimental. Que a això respon l'obra d'Antoni Tàpies. Ell ha estat i és un investigador infatigable; més enllà dels gustos i de les modes passatgers, sempre va a la recerca de noves expressions més rigoroses, tot anticipant-se a allò que és quotidià i massa efímer; encarnant, així, les virtuts amb què definim els genis.

El treball d'Antoni Tàpies es caracteritza, entre d'altres trets, per la insatisfacció del savi que el mena a trobar solucions inèdites en l'explicació de la realitat que, amb modèstia gens falsa, considera fascinant però inabastable: els diversos estils s'adiuen amb els interrogants que l'inquieten i que també fa explícits en l'oralitat i en l'escriptura. De ben petit creia amb gran convenciment que els científics eren els qui millor podien conèixer el món, que sempre se li ha aparegut com a impossible de reflectir amb exactitud i en tota la seva profunditat.

Tercerament, distingint Antoni Tàpies la Universitat Rovira i Virgili honora la docència, perquè, encara que, si no m'erro, no l'ha exercida professionalment, en canvi no parla solament a la seva intimitat individual, sinó que cerca d'establir el diàleg amb l'exterior. No pateix la dèria de l'hermetisme superb que tanca en un cercle emprobridor creador i criatura, per a la satisfacció o insatisfacció exclusivament del primer. Antoni Tàpies ensinistra amb el seu art, per una autoexigència de col·loqui ininterromput. Conseqüentment, és literalment un mestre.

Investigació i magisteri, les dues funcions que han de qualificar la Universitat Rovira i Virgili, són la mixtura de què resulta l'obra de Tàpies.

Una obra sortosament controvertida. L'aplaudiment universal d'un treball és sospitós de servitud al dogmatisme. Solament allò que no és científic pot escapar-se de la controvèrsia. Lluny d'afalagar-nos, ens hauria d'esverar el consens general respecte dels nostres resultats i de les idees que els sustenten. Antoni Tàpies confessa que dubta molt davant el desafiament de la tela en blanc i que té la sensació que el primer traç amb què inicia l'enunciat de qualsevol missatge artístic és una equivocació; de manera que tots els traços consecutius són com l'intent modificat de corregir automàticament errors precedents. Així ens expliquem la sorprenent capacitat per a renovar-se temptant els límits del seu treball.

Els totalitarismes ideològics són conseqüència del terror a la dialèctica entre posicions antagòniques. Podem afirmar que Antoni Tàpies és un creador, un pensador, també pel fet que no desperta l'aclamació general, sinó que és discutit, acceptat i detractat.

En quart lloc, en l'acte d'avui, la Universitat Rovira i Virgili manifesta la voluntat ineludible de servir la societat. Certament, l'obra d'Antoni Tàpies ha estat generalment rere els més alts valors socials. El seu rigor científic és amarat d'una clara resolució de defensa del sentit democràtic i de suport insistent a la llibertat, al respecte i la tolerància a la diversitat, a la solidaritat en el procés de la transformació progressista de l'entorn. Mai no ha sucumbit a l'elitisme que pogués col·locar la seva obra artística en un món artificial impol·lut que no vol contaminar-se de la tangibilitat de les coses i dels humans. Antoni Tàpies ha respost amb la paraula, el dibuix, el color i la forma a situacions d'injustícia i de reivindicació tan concretes com la matèria més aparentment insignificant que també maneja. "No hi ha estètica sense ètica", ha insistit ell mateix, manllevant els mots del nostre primer professor d'aquest curs, José Luis López Aranguren.

En Antoni Tàpies el deler pel coneixement va paral·lel al desig de marcar-se unes pautes coherents de comportament, fidel a les conviccions, les quals, tanmateix, no són per naturalesa invariables.

De Picasso i de Miró aprèn la voluntat d'un capteniment que l'ajunta solidàriament amb tots els qui s'esforcen per millorar les coses. D'Antoni Tàpies, doctor ja de la nostra Universitat, volem aprendre la lliçó d'oferir la individualitat a la col·lectivitat, per tal de fondre-s'hi en una mescla en què la tasca com a universitaris deixi de complaure's en l'elucubració per l'elucubració i serveixi, a la fi, per a esmenar racionalment les condicions de l'existència avui i en el futur. Antoni Tàpies s'imposa amb igual necessitat, però en equilibri difícil, la soledat que li reclama el treball i la vocació social per sentir el discurs d'altri i per traspassar-li la convicció o la inseguretats del propi.

* * *

En cinquè lloc, Antoni Tàpies és arrelat als orígens, però no pas per a contemplar-se amb complaença exclusivament en la terra per on les arrels s'allarguen, sinó per a projectar-se, sense ésser víctima de l'homogeneïtzació igualadora, que solament justifiquen els qui se n'aprofiten amb prepotència, imposant els models de què es beneficien. Catalanitat i universitat: dos requisits indestriables que, en Antoni Tàpies, s'omplen de sengles sentits solament en una constant interacció mútua en cap cas exclouent, sinó intercomplementària.

* * *

És aquesta variada personalitat, rica en matisos, que acull, sentint-se honorada, la Universitat Rovira i Virgili. L'home, l'artista, el pensador que aglutina els elements més distintius de les cultures en un diàleg que es converteix en un dels seus millors encerts. Antoni Tàpies se sent fill de la tradició lul·liana, com un franciscà influït per la mística i la peculiar sensibilitat del món àrab, amb una especial visió de la vida i

de la mort, en què es traven esmenant-se l'inconscient i la raó, la intel·ligència i les sensacions; per a Tàpies el coneixement sense l'amor és símptoma de desequilibri interior, però l'amor sense el coneixement ho és d'un sentimentalisme vacu.

Antoni Tàpies ha estat reconegut per organismes culturals d'arreu del món i per moltes universitats, en algunes de les quals ha rebut la mateixa distinció que nosaltres avui li atorguem. És doctor *honoris causa* del Royal College of Art de Londres, de la Universitat de Barcelona, de la Universitat de Glasgow, de la de les Illes Balears, etc., etc. És, doncs, profundament universitari; per aquests mèrits, però sobretot pel seu tarannà universalista i científic.

* * *

La *a* minúscula semiuncial, sota influxos diversos més o menys cursius, dóna distintes varietats. Entre les quals l'anomenada *insular*, que apareix entre els segles VII i IX: és l'origen històric de la *a* de l'emblema de la Universitat Rovira i Virgili que ens ha regalat Antoni Tàpies. Ell que, com he dit, se sent vinculat a la figura de Ramon Llull potser s'ha vist impulsat en la seva creació pel valor simbòlic que en el beat mallorquí i universal tenia la *a*: el centre al voltant del qual giren circularment altres nou lletres perifèriques, que representen nou categories fonamentals. La centralitat de la *a* llatina inclou la idea de l'ens en tant que ens, que evoca, semblantment a l'alfa grega, tota la creació.

No cauré en la ridícula pretensió de descriure el sentit concret d'un tema central de l'emblema. Però no és forassenyat de suposar que, en l'insigne artista, hi hagi actuat la inspiració profunda dels valors atàvics d'aquesta grafia.

La investidura com a doctor *honoris causa* d'Antoni Tàpies és també un gest de reconeixement agraït a l'acceptació seva de lliurar-nos aquest signe d'identificació.

Una personalitat senyera ha quedat per sempre i des del nostre naixement vinculada a la Universitat Rovira i Virgili. Avui estrenyem encara més els lligams que ens hi uneixen, convertint-lo de ple en un membre d'aquesta comunitat. Ell n'és ben digne. Segur que nosaltres serem fidels deixebles seus, si no en la seva obra artística concreta, sí en els valors avançats i progressistes de llibertat que la mouen.

Doctor Antoni Tàpies i Puig, rebeu la més cordial benvinguda en aquesta casa, la Universitat Rovira i Virgili, on el mestratge de la saviesa ens ha de guiar en les nostres responsabilitats.